Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummer 15 öre.

11 ÅRG.
N:r 1

TIDEVARVET

7 JAN.
1933

Vad har hänt?

JULEN HAR I POLITISKT AVSEENDE varit osedvanligt lugn. Därtill gynnad av mild väderlek, en lättnad för alla som ha dåliga värme- och bostadsförhållanden. Och det blir allt flera, ty arbetslöshetens siffror torna upp sig.

FRÄLSNINGSARMÉN HAR FÖR TREDJE GÅNGEN i höst firat sitt 50-årsjubileum med bländande regi och utstyrsel. Landets konung och regering assisterade till och med denna gång varav följde att kommendören i frälsningsarmén blev kommendör av Vasaorden. Skillnaden mellan förr och nu kan ej tydligare markeras. William Booth och hans troskämpar voro föraktade och förföljda, ja, nästan hållna för otillräkneliga när de med sina metoder började omsätta sitt sociala program: att först tillgodose de primitiva livsbehoven hos samhällets elända, innan man sökte nå dem med några andliga värden.

Frälsningsarmén har förvisso ej övergivit sin slumverksamhet, men vad vill den nu uppe på samhällets höjder? Ropa till samling i korsets tecken mot den röda sovjetstjärnan, tror Svenska Dagbladet. Vi betvivla att Frälsningsarmén går in för denna förenklade politiska inställning. Men Frälsningsarmén har kanske funnit, att det väntar den ett betydligt svårare arbetsfält: att bringa andliga värden till maktens och rikedomens representanter, att lotsa kamelen genom nålsögat.

I SAMBAND MED JUBILEET har general Higgins meddelat att en stiftelse inrättats till vilken Frälsningsarméns högste chef överlämnat den aktiemajoritet han innehaft i Frälsningsarméns förlagsaktiebolag som äger Frälsningsarméns tillgodohavande i Sverige. En segsliten fråga har härmed ordnats.

EN ALLVARLIG VÄDJAN att Sverige måtte bli en drivande kraft för avrustningen har riktats till regeringen från Svenska ekumeniska nämnden. De svenska delegaterna måste vid nästa konferens med all makt kräva faktisk minskning av alla staters rustningar. Regeringen besvarade framställningen tacksamt och välvilligt.

AMERIKAS STACKARS MILJONÄRER har krisen gått hårt ut över. Särskilt de förmögna familjerna måste inskränka sin tjänarstab ända till hälften, ja, låta dem arbeta endast för kost och logi. Över fyrahundra dollarmiljonärer ha förlorat sina förmögenheter. Stackars Hoovers förmögenhet t. ex. ligger för närvarande under fem miljoner dollar. Han måste nog borsta sina skor själv.

DEN ÅTTIOTVÅRIGE GENERAL LITZMANN har gjort sin tjänst — att hindra Clara Zetkin att ännu en gång bli ålderspresident i tyska riksdagen — och avsagt sig sitt riksdagsmandat. Blir det nyval står han säkerligen ännu en gång till förfogande. Och har nationalsocialisterna inte till dess försonat sig med Hindenburg får väl denne ännu en gång höra vad han förbrutit.

ROOSEVELT OCH HOOVER har haft resultatlösa överläggningar om åtgärder i krigsskuldfrågan, men båda svär sig fria från skulden till det bristande samarbetet. Ingenting kan sålunda ske förrän presidentbytet ägt rum. Världen får väl i värsta fall gå under.

Veckovaktelen

Om skolans inre arbete.

Skolsakkunnige från hösten 1931 överlämnade strax före jul sitt betänkande till sin nye chef, ecklesiastikminister Engberg. Deras förslag gäller *realskolan* och *gymnasiet*, examensskolorna alltså, och handlar om det *inre arbetet*. På denna livsviktiga punkt måste organisationsplanen från 1927 samt 1928 års läroverksstadga kompletteras.

Kanske kan det som detta betänkande åsyftar betraktas som ett stort »Vad är det?» till läroverksstadgans första paragraf under rubriken »Om allmänna grunder för undervisningen». Den börjar så här: *Vid undervisningen skall i första hand tillses, att den harmoniska utvecklingen av lärjungarnas anlag och förmögenheter icke må stå tillbaka för inhämtandet av minneskunskaper.* Att förvandla det blodiga hånet i denna sats till utgångspunkt för verklighet torde ha varit dessa sakkunniges uppgift.

Att döma av det referat, som genom T. T. tillställts pressen i avvaktan på att betänkandet kommer i tryck, ha också sakkunnige med friskt mod gått in på väsentligheter: för det första *lättande av arbetsbördan,* genom nedskärning av kurser, minskning av skrivningarnas antal, minskning av de flesta ämnens timantal, minskning av hemläxorna till högst fyra (!) på högstadiet och genomförande av läxfri måndag på nederstadiet och halvt läxfri på högstadiet (borde det dock icke varit tvärtom?).

Detta är alltså nedskärningslinjen, som man radikalt gått in för. Den har ju emellertid alltid den faran med sig, att det som kvarstår sedan lärostoffet minskats blir skelettartat och därigenom än mer osmältbart, ointressant, tröttsamt och snart förflyktigat. Men det är tydligt att skolsakkunnige velat undgå detta och i stället gå en positiv väg. Man menar att bredd och fördjupning skall ges åt *vissa områden* inom ett ämne, med förbigående av andra, som lätt nog senare kunna upparbetas, om man har kommit in i metoden för inträngande i ett ämne. Och skall »självverksamhet» och »självstudier» ej blott bli ett talesätt, måste det finnas tid för ingående i detaljer, med mindre nöjer sig icke barn och ungdom. Sakkunnige ha också dragit ut konsekvensen härav ända in i examen. Det heter nämligen, att förhöret skall ske på *de områden* inom de sista årens kurser, som man särskilt sysslat med. Har alltså examen i detta betänkande icke föreslagits borttagen, så har dock meningen tydligen varit att låta den ändra karaktär: från ett utlistande av svaga punkter, av vad den förhörde *icke* vet, till ett framläggande av vad man tillgodogjort sig, har intresse för, skaffat sig kunska-

(Forts. å sid. 4.)

Sven Stål:

Vad menas med en nationalscen?

Rent katekesmässigt frågat »*En nationalteater. Vad är det?* Ännu har ingen av de direktioner som fungerat sedan teaterns startande vid Nybroplan kommit underfund med vad denna fråga bör besvaras med.

Strindberg anses ospelbar så till vida att det påstås att publiken inte vill höra talas om honom. Strindbergs högtidsdag firades i fjol med en lättare fransk komedi och de övriga svenska dramatikerna negligeras nästan fullständigt. De ha intet berättigande och när äntligen ledningen tvingas att välja ett skådespel ur högen blir det antingen av Hjalmar Bergman eller Siewerts, detta anses kunna försvaras och så ett salongsarrangerat proletärstycke av Värnlund till nedsatta parkettpriser, detta anses folkligt och ädelt. Men alla de andra skribenterna? Vem avfärdar dem? Valter Moberg har skrivit en hel del verkligt spelbara saker, Brita von Horn likaledes och diverse anonyma skribenter. Jag har varit i tillfälle att genomläsa bland annat en triologi av en Stockholmsjurist, vilken enligt mitt förmenande var ytterst spelbar och värd uppmuntran — och det finnes massor av unga och gamla dramatici — att jag inte i en hast nämner dem vid namn betyder inte att jag underskattar dem. Jag är övertygad om att deras manuskript blivit slitna på vandringar till och från teaterkanslier — där få eller ingen läst deras alster, alldeles som man runt julalrna kan hitta årets dedikations- och recensentexemplar oppskurna i antikvariaten. Hur bedömningen sker och huru teaterpjäserna läses, det vete endast vår herre — och knappast han.

En nationalteater skall spegla vår egen kulturella utveckling.

En Nationalscen, antingen den är helgad åt musiken eller det talade ordet, borde först och främst inrikta sig på att hålla jämna steg med landets egen utveckling och framförallt vid sidan om sin egen dramatik spegla grannländernas kulturliv genom att uppföra deras bästa pjäser. Det skulle uteslutande vara privatscenerna förunnat att sins emellan dela upp de verkligt utländska — jag menar de franska, engelska, tyska och italienska skådespelen.

Av Strindbergs samlade dramer och kammarspel ligger där ännu ett ansenligt antal som är fullständigt okända av den stora allmänheten och fullkomligt obekanta för de herrar regissörer och aktörer. En gång, medan scentekniken låg i sin aning, skrev August Strindberg

(Forts. å sid. 4.)

Trettio tusen vandrare.

Käthe Kollwitz: I värmestugan.

— Ja, det här ser ut som ett blockhus.

Det gör det verkligen. I halvmörkret kan man till en början knappast se vilka människor, som befolkar det stora rummet, men så småningom framträder deras gestalter, tjugufem barhuvade män, tätt församlade på träbänkarna runt stugväggen. På väggarna hänger deras mössor och extraplagg och framför brasan i den öppna spisen litet tvätt på tork. Över elden står en gryta på fötter, där man kokar fläsk till middag.

Det är ett litet vandrarhärbärge, till en början provisoriskt upplåtet på Gripenbergs gård i norra Småland, en vanlig smålandsstuga på ett rum och litet kök, vid namn Gullaryd. Efter den gamla änkans, dess sista invånares död, blev stugan ledig för de allt talrikare förbipasserande män, som går sina långa kosor från Skåne till Norrland på jakt efter arbete, i tyst väntan på arbete eller ibland bara för att uthärda, utan stort hopp om bättre tider. Och nu är härbärget sedan några år i all anspråkslöshet en fast institution.

Just nu till jul och nyårshelg är det flera besökare än vanligt i Gullaryd, men efter få dagar går de vidare. Det är många yrken, landsändar och åldrar representerade, men det övervägande antalet är män i mognare ålder, många hårt slitna av vedermödorna i detta underliga liv på sidan om det normala samhället. De som man träffar här är noga med att inte förblandas med bättre tiders sorgfria vandrare till yrket.

— Vi gjorde en *resa* i somras, säger man, att resa låter litet bättre än att luffa. Men erfarenheterna blir i många stycken de samma.

Här har emellertid utformats en samhällsanda, som säkert är ganska osviklig. Det går för det första inte an att råka i gruff med varandra, alltid finns det någon som övervakar och ingriper medlande.

Sysselsättningarna för hemmets bestånd är vidare uppdelade kamraterna emellan och de flesta är oavlåtligen sysselsatta med vedbärning och huggning, vattuhämtning, matlagning. En man sitter hela tiden nedböjd och skalar potatis utan att säga ett ord. Ett par rakar sig omsorgsfullt, tiden måste ju utnyttjas. Känslan av gemensamt ansvar för stugan skiner igenom i den goda ordningen inom- och utomhus, från det halmtäckta köksgolvet, som tjänar som liggplats om nätterna, till den lilla boden där man förvarar sina tillhörigheter.

De som har haft arbete någon tid har under årens lopp tillfört det gemensamma lägret värdefulla ägodelar, såsom stora grytor för matlagning och tvätt. En bäck flyter förbi stugknuten och ved ställs till förfogande av markägarn, så att »det är bekvämt och bra på alla sätt», som mannen från Eksjö uttrycker sig. Särskilt värdefullt med möjligheterna att tvätta upp sina kläder — det är inte lätt att undgå ohyran när man är ute.

— Det här är nu bara en liten del av de trettiotusen man som går utefter vägarna, fortsätter stockholmaren, som talade om blockhuset och sätter fram en pall att sitta på. Men han blir avbruten av kamraten, en blek och mager man med kalmarbrytning, som ser allt i svart.

— Hundratusen, med dem som går i städerna, säger han.

Och så kommer samtalet in på detta aldrig slutdebatterade ämne, hur man skall komma in i arbetet igen. Beredskapsarbeten, förslår det? Såna som vi är ändå för gamla. Enda utvägen vore förkortad arbetstid — sex eller fyra timmars arbetsdag — och då finge de som *har* arbete låta sig nöja med sänkta löner.

Nu måste det dock sägas att resenärerna vid Gullaryd håller modet uppe på ett beundransvärt sätt och inte tillåter förtvivlan att gå över sina gränser. Spänningen i att var dag skaffa sig det nödvändiga för livets uppehälle blir ju också en slags uppgift. Men hur tydligt framträder inte i en sådan krets av människor det vanvettiga i en ordning, som mitt i en värld av överflöd tvingar så många att uthärda ett armod jämförbart med våra fattiga förfäders, samtidigt som det överallt finnes uppgifter, väntande på människor som kan utföra dem.

C. H.

Förgäves?

*

Annie Furuhjelms minnen.
av **Ellen Hagen.**

*

Finns det frackar på Island?
och andra frågor
Av **Estrid Falberg-Brekkan,**

*

Om jordbrukets löneavtal.
Ett genmäle av **Kerstin Hed**
besvaras av **Elisabeth Tamm.**

*

Kråkboet i fågelskrämman.
Av **Devinez.**

Prenumerera på TIDEVARVET för 1933!

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. N. 48 42.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Norrlandsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE
Med. kand. OLOF BORG.
Mottagn.: vardagar ½ 1—½ 2. Mån-, Ons- o. Fredagar 6—7. Kostnadsfri rådfrågning. Moderata priser. S:t Eriksplan 1, 2 tr. (hörnet av Torsg.). Tel. V. 357 90.

Tandläkare
Maja Groth,
Styrmansgatan 57 I
Tel. Ö. 67 08, Ö. 67 40.
Mottagning enligt överenskommelse.

Liliesjöös
Parfymeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM
Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
Hantverkaregatan 85 — Tel. Kh. 55 85.
Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.
Aderbråckstrumpor — Hålfotsinlägg — Maggördlar — Bråckband — Sanitets- och Förbandsartiklar — Katalog gratis.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid. Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

Klockarebolagets
Begravningsbyrå,
Skeppareg. 39. (6)734 36, N. (20)60 98.
Filialer: S:t Paulsg. 15. Sö. (40)30 87. Agneg. 40. Kh. (5)335 28.
Efter affärstid Sö. (40)42 40.

Eldbegängelsen
är den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas stoft. Upplysningar om eldbegängelsen lämnas å
Svenska Eldbegängelseföreningens (S. E. F:s) Stockholmsavdelnings byrå,
Sveavägen 25, 2 tr. (hiss). Tel. N. 22 80.
Vardagar kl. 9—4, lördagar 10—2.
Medlemsavgiften i föreningen är en gång för alla: för medlemmar i Svenska Eldbegängelseförsäkringskassan Kr. 3: —, för i annan begravningskassa inskrivna Kr. 5: — samt för andra Kr. 10: —.
Föreningens tidskrift »Ignis» Kr. 2.50 pr år (åtta nr.)
Medlemskap i Sv. Eldbegängelseförsäkringskassan befriar de efterlevande från kostnader och bestyr med den dödes begravning. Låga premier.

Advokaten, Jur. Kand.
Majken Billjer
Regementsg. 8 (vid Morescobron).
Tel. 18 59 och 18 54.
MALMÖ
Familjerättsliga ärenden. Boutredningar, arvs- och testamentsärenden samt övriga juridiska uppdrag. Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

Den 7 Jan. 1933.

Förgäves?

År 1932 har gått! Man skulle nästan kunna tro att det var förgäves. Även om verkningarna kanske en dag uppenbara sig, gör det likväl att det vilar ett tungt mörker över början av 1933. Icke endast för allt ohyggligt och skamligt, som hänt under det gångna året, icke minst i vårt land med både den finansiella och den politiska kraschen och bankrutten för de främsta namnen i denna värld. Utan detta, att allt synes förgäves! Att all oheder-lighet, allt bedrägeri uppenbaras och den lagliga rättvisan visserligen tillämpas, men fast det visar sig så uppenbart och med fruktansvärd tydlighet *att bedrägeri och oheder-lighet icke* i längden utgöra klok-skap, att de *icke* äro medlen för en framgångsrik politik, *icke* tecken på produktiv intelligens — *ändå* kunna människorna inte reagera i känsla och hjärtan.

Det hade varit den enda ljusstrå-len i allt mörker, om det blivit möj-ligheten till en bättre tid. Vad hjäl-per det om en regering mer eller mindre ramlar eller några direktörer mer eller mindre komma fast. Det måste ske en inre omvälvning i män-niskornas sinnen. Endast den skulle förändra världen. Det har icke skett! 1932 var ett dystert och hopplöst år. Det ena slaget — eller om man vill kalla det — sensationen följde på den andra. Men inte, som om det angick var och en ibland oss, som om det krävde vår insats, vår heder, vår förnyelse. *Utan:* hr den och den har gjort det och det! *Och* — det finns inga pengar! —

Så har 1933 ingått — utan arbete och utan fredsvilja. Med nöd, all-var och ansvar! Och med det ofrån-komliga kravet på människorna!

PROGRAM VID
Svenska Kvinnors Vänsterförbunds Centralstyrelsemöte

i Stockholm, söndagen den 8 jan. 1933.

Kl. 10 f. m. *Stadgeenliga förhand-lingar.*
Förslag angående S. K. V:s an-slutning till Svenska Kvinnors Nationalråd.
Kl. 11. *Arbetslöshetsfrågan.*
Inledare: f. d. statsrådet *Sam Larsson.*
Diskussion.
Kl. 12,30. Gemensam lunch å Årsta.
Gift kvinnas nationalitet. Redogö-relse av ordf.
Gift kvinnas ställning inom för-värvslivet.
Inledare: fröken *Karin Cardell.*
Diskussion.
Fullmakter för äkta makar vid riksdagsmannaval.
Inledare: fru *Ellen Hagen.* Diskussion.
Val.
Kl. 6 e. m. Mötet avslutas.

Om jordbrukets löneavtal.

Ett genmäle.

På ledarplats i Tidevarvet för den 10 dec. står under rubriken »Jordbru-kets löneavtal» följande passus på slu-tet: »De (jordbrukarna) äro allt för väl skyddade för att kunna reda sig själva, skrika, så snart svårigheter inträffa och oförmögna att känna och utöva några plikter mot andra.»

Man vägrar tro att dessa ord äro skriv-na av en akademiskt bildad personlighet i en tidning, som åtminstone ger sig ut för att vara en förkämpe för samhälls-rättvisa och samhällslycka. Man tror sig i stället höra ekot av en missnöjd och otålig klagan från herr och fru Stor-Stockholms-svensson, som nyligen varit och begapat de kungliga på Dramaten för 33 kr. biljetten, supit och ätit sig glada och nöjda på en restaurang och följakt-ligen bli gränslöst irriterade vid påmin-nelsen om, att det finns ett bottenskikt i samhället, en hop okultiverade bönder, som är fräcka nog att följa andra närin-gars exempel, nämligen att bevaka sina rättigheter, ej blott skyldigheter, i detta samhälle som de dock fått och få vara med om att underhålla.

Är nu detta sant, att svenska jordbru-kare är skyddade? Nej! Ända sedan staten på 1700-talet tog våra hemmans stödskog och skänkte till kolskogar åt bruken, har industrin varit statens sköte-barn. Här ropas på tullfrihet, men låtsas aldrig om, att svensk industri sedan lång tid tillbaka varit och är omgärdad av höga tullskydd (som maskinköparen-jordbruket bland andra får betala) me-dan en billig och konsekvent fordran från jordbrukarhåll om en tillfällig damm mot varor som genom utländsk dumping kastas in över landet, och varav över nog produceras här till låga pris av en hel folkklass, betraktas nära nog som lands-förräderi. Och skall det kallas för skydd, när, som i näst föreg. n:r av Tidevarvet påtalas, taxeringsnämnderna taxera upp våra hemman ännu högre, alltså lägga under skatt värden som icke finnas? Sta-ten bör överta jorden, säges det ofta. Var så god! Den busen skrämmer ingen. Sämre än nu kan det ej bli. Få äro för övrigt de som äga den jord de bruka. Men åtminstone här, i Kopparbergs län, söker staten bli av med den jord den re-dan har. Förmodligen har den nog av förlustbringande företag ändå. Och bon-den är en säker och lojal skattebetalare, så länge han har en häst för plogen, en ko i båset.

Jag älskar dig, du förtrampade, avhå-nade klass, som är min egen, du enkla bonde, bunden vid arbetet med jord och djur som vid ett ok, utan semester i hela ditt liv, utan råd och tid att känna dig som en människa, ofta för sliten och slö att ta vara på dina egna mänskliga rät-tigheter. Och jag hatar, hatar och för-aktar denna samhällsbyggnad, byggd över de lönlöst och hårt arbetandes vån-da och hat, utåt lysande av bildnings- och penninghögfärd, inuti ett drivhus för vällevnadens och överkultiveringens fruk-ter, försnillningar, brott och ohederlig-het; detta mästerverk, vars evigt välför-tjänta hallstämpel är den Kreugerska skojarbubblan!

I en tid som denna, då staten tvingas att hålla sin hand över onda och goda, verkar det något egendomligt, att höra det gamla föraktade budet om självhjälp riktas just mot jordbrukarna. Det är ej hjälp, utan rättvisa som begäres. Ingen folkklass har fått lita till egen hjälp som just jordbrukarna. En stadsbo har ingen aning om t. ex. det arbete och de ekono-miska uppoffringar som presterats runt om i vårt lands spridda bygder enbart för att bygga ledningar och ernå något för andra nutidsmänniskor så självfallet, nödvändigt och billigt som elektriskt ljus; och visst icke alla kunna skaffa sig den-na och andra bekvämligheter, så lätta att nå för de stora samhällenas folk. Mången i förtid utsliten bondhustru får ännu bära allt vatten till djur och hushåll.

Det är kanske orätt att yttra någon förmodan ifråga om avtalsuppsägelsen, för den som ej känner förhållandena på storgodsen. Lönerna *borde* ej få bli lägre — men här gäller den ekonomiska lagen, att företag som ej bära sig, betala sina lejda arbetare dåligt, sina ägare icke alls.

Kanske är detta blott ett led i den av-veckling av manuell arbetskraft som fort-går inom jordbruket. Fabriker och bruk få ej sälja sin trämassa, sitt järn o. s. v. till antagliga priser, alltså inskränka de driften och avskeda sina arbetare eller er-sätta dem med maskiner. Detta är unge-fär vad som kommer att ske också vid jordbruket och med samma rätt. Allt rationaliseras mer och mer, jord utlägges till betesmark, en maskin kommer att ut-rätta vad 6—7 män gjorde förut och göra det billigare. Och så är kretsgången fär-dig, samhället påbördas en ny stab av arbetslösa. Allt en följd av de privilegie-rade klassernas kortsynta politik, som visserligen kan känna broderskap för andra länders folk, men ej för sitt eget.

Påståendet, att just jordbruksbefolk-ningen är oförmögen att känna och utöva några plikter mot andra, skall jag ej yttra mig om. Men det är dock en an-senlig skara storstadsbarn, som i synner-het under krigsåren fingo hälsa och hägn i svenska jordbrukarhem.

I städerna äro dörrarna låsta, på lan-det icke. När jag härnäst ser någon av vägarnas unga arbetslösa stiga inom dör-ren och delar med av vår enkla kost, som vi, bygdernas bondhustrur alltid gjort och alltid komma att göra, skall jag min-nas Tidevarvets vackra dom.

Hedemora i dec. 1932.

Kerstin Hed.

Svar till Kerstin Hed.

Såsom förf. till den av fru Hed an-gripna ledaren i Tidevarvets n:r 48 av 1932 om jordbrukets löneavtal får jag härmed i korthet besvara inlägget. Jag är ingen stadsbo, tyvärr ej heller akade-miskt bildad, har icke varit på Dramaten för 33 kr. biljetten, ej heller supit och ätit mig glad på restauranger, ej okun-nig om att det finns jordbrukare och bland dem bönder. Ty jag är själv jord-brukare sedan snart 30 år tillbaka och mina praktiska huvudintressen ha varit jordfråga och politik.

Vad jag i ovannämnda ledare sagt, är, att det var huvudlöst av arbetsgivarna att säga upp löneavtalen, ty lönerna vid jordbruket stå lägst bland löner, och det är icke på lönerna det beror, att jord-bruket nu inte kan bära sig. Det beror dels på den allmänna depressionen, dels på skuldsättning m. m. Jag står vid att kalla ett sådant handlingssätt bristande social ansvarskänsla. Likaså står jag vid att jordbrukarna själva äro omöjliga, när det gäller jordpolitik. Det är osunt att först taxera upp jorden och uttaga oskä-ligt höga skatter och sedan besluta om s. k. »stödåtgärder» åt jordbruket, som inte äro något annat än ett politiskt schackdrag från partiernas sida, och vil-ka nu börja visa sin orimlighet. Men jordbrukarna finna sig och tro.

Jordfrågan måste lösas med allvar och från grunden. Men för min del tror jag inte, detta sker genom att »hata» sam-hället utan genom ett strävsamt, kanske till synes hopplöst arbete för den jord man älskar.

Fogelstad den 3 januari 1933.

Elisabeth Tamm.

Från danska riksdagen.

Det danska avrustningsförslaget blev före jul åter avslaget i Landstin-get. Venstre kallade det oförsvarligt. De konservativa förklarade att partiet inte önskade förhandla, varefter förslag-et skickades till utskott. Man får hop-pas att den kamp emot Landstinget, som regeringen bebådat inte måtte utebliva.

Förslaget, som egentligen borde kallas *nedrustningsförslag*, är långt ifrån revo-lutionärt. I ekonomiskt avseende skulle dess genomförande betyda en besparing på en 15—18 miljoner. Viktigare är dock att den obligatoriska värnplikten enligt förslaget skulle avskaffas — med vissa begränsningar — samt förbud införas mot privata beväpnade kårer.

Nå, det är inte stora utsikter att för-slaget snart blir upphöjt till lag. Skulle det otroliga ske att det antages i riksda-gens båda kamrar skickas det sedan ut på folkomröstning.

*

De kvinnliga folketingsmedlemmarna kan inte glädja sig åt någon större upp-märksamhet från sina manliga kollegers sida. För en tid sedan t. ex. behandla-des ett lagförslag om examinerade sjuk-sköterskor. De fyra stora partierna hade givit ordförandeskapet åt kvinnorna. *Da-mernas dag i Folketinget* skrev Politiken över referatet, varav man kunde sluta sig till att nästan alla salens platser stod tomma. De kvinnliga riksdagsledamö-ternas öde är i detta fall jämförligt med kommunisternas. När de två nya kom-munistiska medlemmarna av Folketinget för en tid sedan vid midnattstid fick or-det i finanslagsdebatten, talade de för så gott som tomt hus. *K. T. J.*

Där språkförbistringen överlistas.

Fröken S. Zamenhof, yngsta dotter till den polske läkaren, och omstridde språkmannen Ludwig Zamenhof, esperan-tos skapare, har gjort ett besök i Stock-holm på väg från Gävle, där hon lett esperantokurser för ett par hundratal in-tresserade av olika åldrar och yrken. Frö-ken Zamenhof berättar under ett kort samtal med Tidevarvet bl. a. som ett exempel på världsspråksarbetets förmåga att utjämna olikheter, att det i en av hen-nes elevgrupper fanns fem barn från en folkskola tillsammans med sin egen lä-rare, — alla som lärjungar.

I fröken Zamenhofs eget land är mot-sättningarna av allvarligare slag än de som betingas av olika rang i en skola. Just i hörnet mellan Tyskland, Tjeckoslo-vakiet och Polen, där folkblandningen och språkmotsättningarna kulminerar, är esperanto mycket omtyckt. Man talar det in-bördes utan att behöva deklarera sin na-tionalitet.

Själv är fröken Zamenhof jurist men ägnar sig mest åt världsspråkspropaganda. Hon har genom en kursledarförmed-ling i Holland, som förestås av den för svenska esperantister välkände herr Che blivit skickad hit för att tillmötesgå den önskan om kurser som funnits bl. a. nu i Gävle. Och på klingande esperanto, benäget tolkat för Tidevarvets medarbe-tare av rektor Sam Jansson, slutar fröken Zamenhof med ett vänligt omdöme om Sverige och svenskarna. —*n.*

Fogelstadförbundets Stockholmskrets samlas måndagen den 9 jan. 1933 kl. ½ 8 å Kvinnliga kontoristföreningens lokal, Brunkebergstorg 15.
Talare: *Ebba Holgersson.*
Te à kr. 1: —.

Lucks kaffe special

SÖDERMANLANDS ENSKILDA BANK
DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta.
Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Till
Vete-Katten's
kafferum
kommer man nu från
Kungsgatan 55
Stockholm. Tel. N. (20)84 05

Människor och öden.

Annie Furuhjelms minnen.

Brokig är min härstamning, säger Annie Furuhjelm när hon börjar berätta sina minnen i den vackra, rikt illustrerade volym, som utkommit på Holger Schildts förlag. »Min far föddes i Finland, min mor i Sverige, min mormor i Calcutta, min mormorsmor dog i Heidelberg, min morfar blev arkebuserad i Kanada som delaktig i feniska upproret, min yngsta faster fann sin grav vid Stilla havets kust och hennes yngste bror på andra sidan Ochotska havet. I min mormors ådror flöt skotskt kungablod, det de Fraser-of-Fairfieldska vapnet hade sex kungakronor fördelade i fyra fält och det Campbellska hade den stolta devisen *Follow me*. Den krigiska clanen spridde en gång i tiden skräck, då säckpipsblåsarna i de skotska högländerna spelade upp *the Campbells are coming*.»

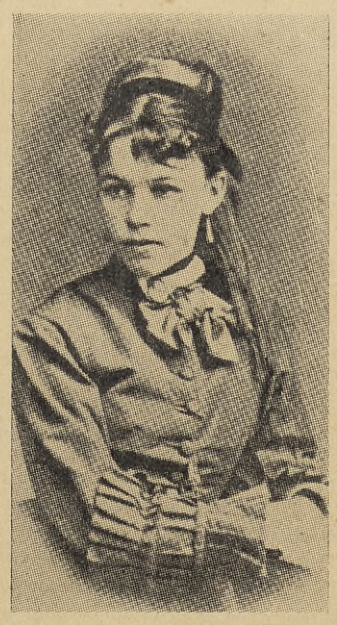

Annie Furuhjelm som ung flicka.

Kan det givas större förutsättningar för att bliva den förgrundsgestalt som Annie Furuhjelm i mer än ett tredjedels sekel varit i allt internationellt samarbete, särskilt rörande kvinnornas medborgarrätt och gemensamma angelägenheter. Devisen *Follow me* har hon i den mest ärorika mening kunnat göra till sin egen genom sin väckande och eldande ande och sin ledarebegåvning. På internationella kongresser allt ifrån rörelsens början, i spetsen för skaran från Finland eller i presidiet för ett världsförbund, högrest, ståtlig med sitt tidigt vita huvud, kraftfull i sin lugna värdighet och med en behärskande vältalighet, på vilket av världsspråken det än gällde, har hon av pressen genast korats till the grand old lady. På kongressen i Berlin 1928 ansågo de tyska tidningarna sig gå ännu längre i hyllning då hon liknades vid en germansk stammoder.

I sitt, trots all internationalitet, så djupt älskade hemland, Finland, blev Annie Furuhjelm en av de första kvinnorna i Lantdagen, när medborgarrätten där vunnits. Det invalet var mer än en partiframgång, det var erkännandet av en samhällsgärning av djup betydelse och stora mått.

Till denna epok av hennes liv hinner dock inte föreliggande minnesskildring fram. Den börjar med den tavastländska fädernegården Hongolas historia, som i tre hundra år varit i släktens ägo. Sedan går färden till Sitka, i den ryska kolonin Alaska, där hennes fader var guvernör och livet där är en fullkomlig äventyrsroman. Så blir residensstaden Nikolajevsk. Den vakna lilla flickan har minnen från en värld och en tid då alla tjänarna voro f. d. straffångar och då champagnen strömmade inom den ryska överklassen, då gästfriheten var obegränsad och passioner och dårskaper florerade i praktfull obundenhet. Guvernör Furuhjelm själv var en allvarlig arbets- och pliktmänniska, modern god och omsorgsfull, men guvernörens av gäster och befolkning beundrade och bortskämda ungdomar växte dock upp ganska främmande för den västerländska civilisationens tvång. Sedan kommo instängda skolår i Dresden som den mest kännbara kontrast.

Annie Furuhjelms uppfostran avslutas i Helsingfors med vad på den tiden gavs åt de s. k. högre klassernas döttrar. Hon längtar efter djupare insikt, efter fortsatta studier, men har icke då ännu kraft att slå sig lös ur de gängse konventionella hindren. Boken ger glimtar av den längtan, som rör sig innerst inne och som i senare år slog ut i så rik blom. Men allt detta tillhör den eller de kommande delar, som man förväntansfullt tror och hoppas på — det blir inte endast en sällsynt personlighets utvecklingshistoria, det blir också Finlands historia under stora och skickelsedigra år, krigets grymhet och efterkrigsårens hårda hänsynslöshet.

Som barn hörde Annie det ordet ofta upprepas: »det enda som skänker lycka och verklig tillfredsställelse är det man lyckas göra för det allmänna». Men hon har funnit att problemen bli allt svårare att lösa. Till fädernearv har hon fått det mjältsjuka grubblet förenat med en outrotlig optimism. Ett mödernearv är »det hoppfulla hjärtat». Vid ett avgörande moment i hennes liv säger författarinnan om sig själv: »det finnes en hemlighetsfull ödesbestämd stund, då en sak skall göras eller njutas. Något den födda levnadskonstnären instinktlikt förstår. Till dessa hörde inte jag. Boklärd skulle jag inte få bli, men i stället 'livlärd'. Det kan också vara något värt.»

De som fått glädjen möta Annie Furuhjelm i arbete och i högtid kunna tillägga att hon lärt av allt och av sitt liv gjort ett storverk.

Ellen Hagen.

Främmande religioners behandling i läroböckerna.

Hos redaktionen av Tidevarvet anhålles om plats för följande:

Man borde ju visserligen ha rätt att fordra av våra teologiska läroboksförfattare, att de vid behandlingen av de utomkristna religionerna i sina läroböcker för skolungdomen framlägger dessa religioner på ett fullt objektivt och opartiskt sätt, även om man medgiver att det exklusiva nitet för vår egen religion tyvärr lätt kan bli en hämsko i deras ärliga strävan att uppfylla denna solklara plikt. Med hänsyn till den allt rikare litteratur som behandlar de utomkristna religionerna och deras urkunder, tycker man att våra teologer borde sluta upp med att leka blindbock, då de gå att jämföra främmande religioners etik med vår egen religions, i synnerhet då frågeställningen är så enkel som i det exempel jag nu går att anföra.

Framför mig ligger »Lärobok i Kristendomskunskap för realskolan» av A. Klefbeck och H. Wijkmark. I läroboken ingår också en kortfattad redogörelse för främmande religioner, tydligen som ett led i den missionskunskap, som läroboken även synes vara avsedd att bibringa sina läsare. Åtskilligt skulle i denna lärobok kunna anföras mot det sätt varpå de båda författarna handskas med de utomkristna religionerna för att påvisa deras mindervärdighet gentemot kristendomen, men jag skall i detta sammanhang endast upptaga ett av författarnas påstående till skärskådning. Beträffande buddhismen säga författarna å sidan 20: »Kärleksbudet är *negativt:* du skall icke skada något levande!» På samma sätt skulle man med lika stort skäl kunna kalla kristendomens läror negativa, ty de flesta av de tio budorden börja med orden: »Du skall icke». Det är sant, att budet att känna medlidande mot allt levande, att icke dräpa, är ett kardinalbud inom buddhismen och ämnat att tillämpas långt strängare än vad som ansetts lämpligt inom vår egen religion, men lika litet som Moses tio budord, vilka införlivats med kristendomen, utsäga hela kristendomens väsen, utan vi då också måste vända oss till stiftaren själv och hans uttalanden, så måste vi också på samma sätt vända oss till Buddhas egna uttalanden för att få fram buddhismens verkliga väsen.

Vi skola då finna, att de buddhistiska evangelierna överflöda av de skönaste sederegler, vilka visa huru nära de stå Jesu förmaningar. »Den människa ensam är lycklig», säger Buddha, »som full av kärlek till allt som lever, i världen utövar dygd för att vara andra till hjälp.» Och ett annat uttalande! »Må en människa övervinna vrede med kärlek, må hon övervinna det onda med det goda, må hon besegra den girige med givmildhet och lögnaren med sanning. Ty hat upphör aldrig genom hat, utan hat upphör genom kärlek. Detta är en gammal lag.» Dessa uttalanden motsvara till fullo bergspredikans grundsatser, och många fler liknande uttalanden skulle kunna anföras.

Jag vill till sist anföra vad en nutida framstående historiker skriver, »— att den buddhistiska sedligheten är av en sådan höghet och inre enhetlighet, att den *icke* (kurs. av undert.) blivit överträffad och upphunnits endast av den kristna etiken. I kärleken som icke känner några inskränkningar och gränser, i den såsom kärlek till nästan framträdande viljan att giva sig ut för alla människor, även den ringaste, har den buddhistiska etiken sin medelpunkt och inre enhet. Den har därmed anvisat ett högsta mål för människans enhet.»

Att det buddhistiska kärleksbudet sålunda är positivt och icke endast negativt behöver sålunda icke råda någon tvekan om. Men då så är fallet, varför skall då detta viktiga faktum förnekas av författarna? Det är frågan. Vare sig det skett av okunnighet eller ej är ett påpekande av saken fullt berättigat. Att behandlingen av de stora världsreligionerna och då i främsta rummet deras etik sker fullt opartiskt, är en oundgänglig fordran, som icke minst skolungdomens målsmän äga all rätt att kräva.

Georg Fornander.

Sörmans Thé
uppskattas av alla finsmakare.
Endast en kvalité.
Den bästa.
1/4 kg. blyförpackningar Kr. 4: —.

SÖRMANS
REGERINGSGATAN 4
och HAMNGATAN 8
STOCKHOLM

Finns det frackar på Island.

Det händer inte så sällan, att vetgiriga landsmän brevledes göra små förfrågningar om ett och annat ur livet på Island, men visst inte alltid har jag tid att svara. Man har romantiska föreställningar, som man helst vill ha bekräftade. — Storstadsmänniskan (förvekligad och övermätt??) finner en vila i att tänka sig folk i avlägsna länder, vilda, starka, friska, okuvliga, obekanta med silkesstrumpor, stärksaker, champagnemiddagar m. fl. kulturens välsignelser. Men för att finna detta får man söka längre bort.

Altingsjubileet 1930 och i all synnerhet »isländska veckan» i Stockholm 1932 torde väl ha klarat upp en del dimmiga begrepp i varje fall hos de kungliga och societeten, som ju huvudsakligen voro de som togo emot Egill Skallagrimssons och Gunnars från Hlidarenda avkomlingar denna gång. Men svenska folket? Är det ännu alltjämt lika ovetande? Hör vad man nu frågar: En isländare skulle bli förnärmad över det första, men helt visst smickrad över det senare.

»Finns det verkligen *frackar* och *smokingar* även på Island? Äro isländskorna klädda i *silke* också hemma på Island? Har man *vanliga* skor? Sitter man på kvällarna överallt i hemmen och läser de isländska sagorna?» — Jag vill nöja mig med att besvara dessa fyra oftast förekommande frågor:

På den första vill jag svara, att jag aldrig sett någon statistik över antalet smokingar och frackar, men om jag uppskattar dem till ett par tusen, torde jag ingalunda ha överdrivit. De kunna även sys *inom* landet av skickliga skräddare, men tyget är förstås utländskt. Jag vill tillägga, att till dessa kostymer höra, här som mångenstädes, lackskor, och vidare, att jag kommit på en seminaristfest här, där jag blott såg *en enda* yngling i *icke* lackskor.

Vad beträffar damernas klädedräkt så tror jag, att man sanningsenligt kan säga att isländskan kläder sig dyrt och elegant och att silke är det vanligaste, dock vill jag undantaga äldre och en del medelålders allmogekvinnor, som t. o. m. stundom uppträda i hemvävda ylleförkläden till folkdräkten. Vad skodonen beträffar, så äro de av samma kvalitéer och modeller som annorstädes, men isländskorna promenera även *ute* på gator och vägar i sällskapsskor — ja, jag har t. o. m. sett en dam åka sparkstötting i silverbrokadskor, men detta torde nog höra till sällsyntheterna!

Vad fornsagorna beträffar, så måste jag bedröva mina spörjare med att jag aldrig under de år jag bott här, kommit in i ett hus där man läst fornsagorna, men det hindrar ju inte, att man kanske läser dem efter det man lagt sig. I varje fall kan man ofta på barnens lekar se och höra, att de äro inspirerade av sagorna, och när männen inte tala politik, avhandla de gärna sagornas hjältar och citera med förkärlek alla de märkliga tänkespråk, som dessa för många hundra år sedan yttrat.

*

F. ö. torde man göra klokt i att tänka sig isländarens liv ungefär som svenskens: den välsituerade bor flott, klär sig elegant, äter gott — men han kan inte välja mellan ett hundratal olika nöjen som t. ex. stockholmaren, han har i lyckligaste fall 2 bios, en amatörteater och en konsert. Medelklassen får sannolikt knåpa och spara, efter vad man vet om lönerna, men i varje fall går sparsamheten inte märkbart ut över kläderna. Är det inte likadant i Sverige? Arbetaren bor dåligt och dyrt om han inte är en av de 45 lyckliga, som kunnat köpa sig in i Statens utomordentligt goda arbetarebostäder — hundratals lägenheter i Reykjavik ligga långt under jordytan — han är fattig och ofta arbetslös här också.

I stället för att glädje sig den 6 nov. med all världens protestanter över att ha blivit »räddade från det påvliga förtrycket», anordnade socialdemokrater och kommunister — för en gångs skull eniga — en efter landets storlek — jättedemonstration för nödhjälpsarbete och timlönens bibehållande. Men på kvällen var det *svensk afton* i radio, statsministern höll Gustaf Adolfs-föredraget, som frammanade i min själ halvglömda minnen, intimt förknippade med en spräcklig sönderläst Odhners historia. En sångare sjöng svenska sånger och undertecknad läste på svenska i 20 minuter dikter — och där står isländarne långt före oss: Jag är tämligen viss på att ha haft flera hundra lyssnare, som kunnat *förstå det mesta*, men hur många i Sverige skulle förstå ett enda ord ur en isländsk dikt!

*

Demonstrationen den 6 gjorde inte åsyftad verkan, och när stadsfullmäktige sammanträdde den 9 utbröto allvarliga oroligheter, som hade till följd att 20 polismän sårades och många arbetare. Den nye justitieministern har nu engagerat 15 nya fasta polismän och en reservkår på 60, varjämte alla skjutvapen och ammunition omhändertagits av polisen. Dessa anordningar ha väckt stark förbittring hos arbetarna, men staden och staten ha skaffat medel till nödhjälpsarbetena och då ingen sänkning av timlöner blivit av, är det relativt lugnt i huvudstaden.

Estrid Falberg-Brekkan.

VI STÅ TILL TJÄNST

BAGERI

Pröva våra härliga Grahamskorpor och vårt goda Kaffebröd, specialitet Saffransbröd, samt våra goda ettöres skorpor.

Elsas Bageri

Döbelnsgatan 15, Tel.: N. 154 31.
Filial: Malmskillnadsgatan 41, Tel.: 153 05.

BOKBINDERI

ELLA WITT-NORDGRENS

BOKBINDERI

Hantverkaregatan 44, 1 tr., Stockholm.
Kh. 87 31.

Rekommenderas för Biblioteks- & Privatband. Lektioner meddelas. Begär prospekt.

Schönfeldts Eftr:s

Bosättningsaffär

Inneh.: Bo Burmeister
9 Lilla Nygatan (Spårvägshållplats: Kåkbrinken) - Telefon N. 145 29
Rekommenderar sitt välsorterade lager av *GLAS, KERAMIK, PORSLIN och BOSÄTTNINGSARTIKLAR*

ERIS-TABLETTEN

Blomstervänner!

ERIS-TABLETTEN ökar lösa blommors livslängd, borttager förruttnelselukt. Knoppar slå ut, stjälkar och blad hållas friska och gröna. *Edra krukväxter* befrias från mask, bli kraftigare och få nytt liv. *Skadar* ej de ömtåligaste blommor. *Enda medlet för kaktusar och palmer.* där, insätt 1 kr. på postgiro n:r 54792, och Ni Fråga hos Eder handlande ,och finnes den ej erhåller en ask franco.
RENÉ-FABRIKEN
Telefon 53 30 54 *Stockholm* Pilgatan 13

MASSAGE och SJUKGYMNASTIK

Massage och sjukgymnastik.

O. A. STRÖMBERG,
Ex. från *Kjellbergs Institut.*
Mästersamuelsgatan 24, 1 tr., Stockholm.
Tel. 65 09.

MUSIKLEKTIONER

Piano-,

Orgel- och Sånglektioner givas åt nybörjare och något försigkomna. Examinerad lärarinna. Upplandsg. 70. V. 392 49.

PENSIONAT

Pensionat Cosy,

Mästersamuelsgat. 9, 1½. Tel. N. 310 05.

Förstkl., tysta rum med eller utan pens. Varmt och kallt vatten i alla rum.

PUTSMEDEL

En klok husmoder använder

metallputsmedlet NICKOL

vilket icke innehåller frätande ämnen men ändock gör allting blixt blankt. Erhålles hos alla färghandlare.

Engros HERMANN DERLIEN A.-B.
STOCKHOLM Kungsgatan 3

REKLAMKONSTSKOLA

Utbildning

för reklamens yrken samt
MODETECKNING
erhålles vid
REKLAMKONSTSKOLAN
Telefon: Ö. 35 60. Sibyllegatan 3.

TENN

Linders Eftr.
Specialaffär i svenskt
TENN
SIBYLLEGATAN 29

Giron:r 1544
Tidevarvet börjar 1933 sin elfte årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 7 Jan. 1933 — N:r 1

Prenumerera
på TIDEVARVET för 1933.
Pris 6 kr.

Vad menas med en nationalscen?

(Forts. fr. sid. 1).

med en intuitiv förkänsla av hur den scentekniska framtiden skulle gestalta sig. Han var femtio år före sin tid och han blir inte upphunnen ännu på ett fyrtiotal år. De stycken, som en dåtida, mindre fantasifull recensent fann ospelbara, vem vet om inte dessa verk just äro till för nutiden? Tor Hedbergs »Mikael», »Guld och gröna skogar», det bästa av vad många de hädangångna dramatikerna skrivit, väntar på sin återuppväckning — men märk väl — *det är Ordet som står där och längtar efter gehör* — inte regissörsmöjligheterna och den roll en intelligent iscensättare möjligen har utsikter att spela.

En god ensemble kan mer än väl sättas samman — men på vissa villkor.

En sträng pensionering av medelmåttorna vid de kungliga scenerna är absolut nödvändig för den nuvarande eller den kommande styrelsen att göra. Dramatiska Teatern har inte en enda betydande manlig kraft av nutida mått. De flesta herrarna äro slätstrukna, vältalande och amanuensprudentliga individer. Inre kraft och ingenium saknas så gott som hos alla.

Anders De Wahl gästspelar och likaså herr Lars Hansson. De Wahl står flera generationers hjärta nära och även om vi ibland somna till och känna oss stötta för pannan av teknikens mer eller mindre grova medel, så älska vi dock honom för hans gosselynne och för hans varma hjärta. Herr Hanssons utveckling har gått i den s. k. intellektuella riktningen, vilket betyder att förståndet, tricksen m. m. få vikariera för hjärtat. Den otjänst teatern gjort oss genom att förnedra Ivan Hedquist till en statistfigur, kunna vi inte känna någon tacksamhet för. Hans tid har tyvärr varit — låt honom dra sig anständigt tillbaka. Vad han betytt är värt en sorgfri ålderdom och en vördnadsfull tystnad. Herr Winnerstrand har på sista åren körts med i snart sagt alla pjäser, i alla radioprogram. Han har många meriter som gör honom älskad och avhållen — men han är inte mannen som kan göra allt och har inte stämman som kan återge allt. Han är begränsad och ofta felanvänd blir han tröttsam.

Vad finns det sedan kvar? Några verkligt spirande talanger? Jag har ännu inte sett några pretendenter och med den gallring Dramatiska Teaterns utslagsgivande jury företar vid elevinprövningar är framtidens behov av medelmåttor och undermålingar rikligt betryggad. Ett färskt exempel på teaterns åtgärder i ett slikt fall har jag varit i tillfälle att helt nyligen studera på nära håll. En ung man har för mig privat uppspelat sina prov — och det var med någonting större än häpnad jag erfor att denne man ratats. *Jag har alltid hyst den tanken att Dramatiska Teaterns ledning varit hjärtskrämd för begåvningar och efter detta är jag mer än styrkt i mitt antagande. Jag har den förfärliga vissheten.*

Dramaten har stora tillgångar — utnyttja dem.

Hilda Borgström är kanske Sveriges förnämsta aktris, står hon medtagen i Dramatens bokförda tillgångar? Maria Schildknecht, den verkliga tragediennen, betraktas hon enbart som småskoleläraninna? Tora Teje är en allvarligt och djupt betonad aktris och för god till att tvingas att spela sådan strunt som t. ex. Fru Nina i »Film» och Fru Celia i »Fru Celias moral» och »Fröken». När man upplevat den strålande gestaltning som fru Teje presterade i Bernhards »En själ i nöd» då är man inte längre tveksam om arten av hennes begåvning, men också säker om hennes begränsning. Hon är en stor tiligång om hon användes rätt.

Damsidan är betydligt överlägsen herrsidan. Men en sådan storlinjig och folklig personlighet som Gerda Lundequist tillåtes att vara utanför murarna. Det är helt enkelt brottsligt att veta henne inom räckhåll, men ändå utestängd från sin rätta plats medelst ett stängsel av taggtråd, som dumheten, respektlösheten och flabbismen rest runt Dramatens alla ingångar. Harriet Bosse har varit med om att kasta en oförgätlig glans över en av de vackraste perioderna i vårt teaterliv — finns det ingen användning för henne? Och Manda Björling och August Falck, de enda människor i Sverige som verkligen vigt sitt liv åt ett kall — nämligen ett levandegörande av Strindbergs verk! Nådevedermälen dugga på nykläckta isländska skådespelerskor och andra gasterande artister, litteris att bäras i blått band på högt bröst, men dessa Strindbergs pionjärer behandlas som om de inte existerade. *Varför inte inrangera dem med Dramatens artister och genom dem ge spridning åt den strindbergstradition som bevisligen finnes?*

Inga Tidblads deltagande i »Broadway» och »Gröna Hissen» och även i andra, mera krävande pjäser, på Vasateatern och sedan ett huxflux inkastande i ensemblen vid Nybroplan, talar inte för en sund artistisk ekonomi. Varför göres det ingen ansträngning att få Sture Baude till Dramaten? Är han inte amanuensliknande nog — kunde han inte då få betraktas som byråchef?

Ack ja, det finnes hundradetals fall, både bland de arbetslösa artisterna i Stockholm och i landsorten, kärnan till en god ensemble kunde mer än väl sättas samman — men för att genomföra detta fordras det en man som kan se stort på tingen.

*

Vi ha råd med en klokt uuderstödd statlig talscen.

Vi behöva i större utsträckning en konstnärlig revision, ja, i många fall en artistisk censur. Vår nationella konsts vara eller icke vara får inte utlåsas i siffror. Vi, som årligen av skattemedel få ersätta kommunala förskingringar och underslev, ha mer än väl råd att hålla oss med en klokt understödd statlig talscen och likaledes en sångscen. — *Det finnes många slags ekonomiska riktlinjer och Staten själv är i mitt tycke mest att förebrå, som utan att fordra något i gengäld, med rund hand delat ut sina understöd och lotterimedel.* Så länge ingenting annat äskats än att debet och kredit ytligt sett skulle förete en bokhållerienlig uppställning, har Staten själv i eget högt majestät givit sin Kungliga Dramatiska Teater dödsstöten. Det är orättvist att först i år komma med krav, törnroseförsovningen blir inte bättre därför att det bryska tillvägagångssättet bringat teaterfrågan in på den slippriga bana där den nu befinner sig.

»VAD MENAS MED EN NATIONALSCEN?» Frågan har satt sig, i väntan på svar. Herrar revisorer och riksdagsmän, innan ni utdela nästa års understöd, håll ett sammanträde, diktera edra villkor — fordra att *så* och *så* många stycken av döda författare bli uppförda — så och så många av nu levande och ett visst antal av grannländernas pjäser. Bygg upp en äganderättskänsla, en närbesläktad ilning till Nationalismen åt oss. Gör oss stolta över oss själva och si, utan knot skola vi betala.

Sven Stål.

Devinez:

Kråkboet i fågelskrämman.

En trädgårdsmästare tog två slåar, slog ihop dem i kors och trädde en avlagd kostym på detta primitiva skelett. Sen tryckte han ner en bredbrättad filthatt ovanpå trähuvudet, så att den kom att vila mot skuldrorna och satte upp denna sin avbild och ställföreträdare i ett stort körsbärsträd.

Gjorde den nytta? Ja, någon nytta gjorde den nog. Ärmarna som voro längre än tvärslån, vinkade avvärjande i blästen när kråkorna närmade sig, och hatten runkade hotfullt. Naturligtvis stulo de bär ändå, men med hårt klappande hjärta och kanske inte så många som annars eller så fräckt. Så dömde åtminstone trädgårdsmästaren, och på våren satte han upp sin skrämma igen, eller kanske den fått sitta över vintern, det gör förresten detsamma.

Men vad hände nu nästa vår då kråkorna skulle bygga bo?

Jo, ett ungt kråkpar byggde i själva fågelskrämman. Värre än att bita huvud av skam är att sätta bo i hans hatt, men de gjorde det. De breda brättena blevo grunden, på vilket bygget vilade och man kan lätt tänka sig vilken härlig övervåning med sängkammare och barnkammare det blev av kullen med dess djupa mittskåra.

Trädgårdsmästaren märkte inte tilltaget i tid. Inte förr än han skulle plocka ned sin körsbärsskörd och fann sig förekommen.

För min del tror jag inte på kråkors naivitet och i all synnerhet inte på att dessa kråkor voro dumma. Jag tror att de voro medvetna om det provokanta i sitt tilltag och att just detta roade dem. Någonting hade hänt sedan förra sommaren; den kollektiva kråksjälen hade företagit en omvärdering av fågelskrämman, kommit underfund med trädgårdsmästarens jättebluff och meddelade nu honom detta på det mest tydliga sätt de kunde. Att svaret blev så kvickt, berodde på deras djupa och hemlighetsfulla begåvning för ironi. Utan ironi kan man inte skratta åt den som skrämmer en med fågelskrämmor och förföljer en med gift och gevär. Därmed var inte den stora striden mellan trädgårdsmästaren och kråkorna avgjord, striden om bären i träden och säden på åkern. Lika litet som striden mellan människan och ödet vore avgjord, om människorna kunde lära av kråkorna så mycket som att övervinna skräcken för den allra enklaste fågelskrämman i livets blommande och bärande träd, så långt som till att bygga och bo i dess hatt.

När jag på nyårsdagen slog mig ner för att skriva mitt lilla kåseri till Tidevarvets första nummer på detta nya, liksom udda år, så föll mig inte något bättre, något roligare eller visare in, tyvärr, än historien om kråkorna och fågelskrämman.

Det är inte mycket i den utom ett skratt, en gest, en charmant gest och en fläkt av heroism.

Devinez.

Om skolans inre arbete.

(Forts. fr. sid. 1.)

per om. Kan den vägen hållas och hållas levande (bättre än vad universiteten kunnat det!) då är udden bruten av examens livsfientlighet och den *kanske* i stället kan bli positivt stimulerande.

Samma vilja att komma till livs det negativa felfinnandet spåras i sakkunniges misstro mot skrivningarnas vittnesbörd, såsom de hittills använts som provskrivningar och examensskrivningar, där man letat upp bockar och summerat dessa till varningar, underbetyg och fällande dom i examen. Sakkunnige ha också härvidlag dragit den yttersta och viktigaste konsekvensen, den som gäller examen, i det att de förmenat skrivningarna, med undantag för svensk skrivning, att få sitt eget betyg på examensbetyget. Detta måste tydligen innebära att ett fällande enbart på en skrivning ej vidare skulle kunna ske. Insikten i ett ämne skulle bedömas som en helhet med de positiva resultaten främst som utslagsgivande.

Som andra värdefulla uppslag i detta betänkande må nämnas att tillvalsrätten av icke obligatoriska ämnen skulle få ske endast i vissa kombinationer, så att de olika ämnena kunna stödja och berika varandra, samt att stor frihet beträffande kursernas planering skall lämnas till vederbörande lärare och till en skolas ämneskonferenser.

Inför en sådan stadga för skolors *inre arbete*, som detta förslag är avsett ge upphov åt och som verkligen syftar till att göra arbetet positivt och av inre och förblivande värde, får man en stark och närmast ängslande känsla att det gäller om en sådan stadga *kan* bli så inspirerande att detta tränger igenom tryckta paragrafer och de gula pärmarna in i lärarnas hjärta och fantasi. Det låter sig spörjas i någon mån när förslaget kommer ut i tryck, och än mer sedan, om det kommer »ut i livet». Dock gäller kanske mest en annan sak: att *rektorer* och *lärarkollegier* i ständigt samarbete och ständig förnyelse går in för detsamma: att arbetet i skolan, och lika obönhörligt även i den skola, som avslutas med något som kan kallas examen, blir positivt och av inre, förblivande värde.

Läs
Tidevarvet
under 1933!

Det utkommer i 47 nummer och kostar endast Kr. 6:— för helår.

Prenumerera på närmaste postkontor eller insänd avgiften på postgiro 1544.

TIDEVARVET
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon N. 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:25, kvartal kr. 1:75. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

?

Råd och Rön

ANTIKVITETER
ANTIKBODEN
MÄSTERSAMUELSGATAN 12
Tel. 192 27
ANTIKVITETER, KONSTSAKER.

ANTIKVARIAT
G. RÖNNELL
Internationellt Antikvariat.
In- och utländsk speciallitteratur.
Kataloger på begäran.
Sibyllegatan 19 (invid Östermalmstorg)
Tel. Ö. 401 63.

GLASMÄSTERI
Jilborns Glasmästeri & Ramaffär
Kammakaregatan 27, Stockholm.
Tel. 61 62, (10)61 62. Efter affärstid: Tel. Vasa 155 45.
Utför alla slag av
Glasmästeri, inramningar, speglar, omförgyllningar.
Reellt och billigt arbete garanteras!

GRAMMOFONSKIVOR
Harmoni i hemmet . . .
Man talar ofta om harmoni i hemmet. Enklaste sättet att nå det målet är givetvis — att köpa hemmets grammofonplattor hos Harmoni.
Största sortering. Alla nyheter. Lyssna utan köptvång i våra bekväma spelhytter.
HARMONI — Birger Jarlsgatan 1
Ny regim! Tel. (1)132 80.

KORGMÖBLER
Kvalitetsutförda Korgmöbler
köper Ni absolut fördelaktigast direkt från tillverkaren.
KORGMÖBELFABRIKEN
Enskede. Tel. Enskede 20 13

PLATSBYTESFÖRMEDLING
Förmedlingsbyrån för platsbyte
A. SUTTHOFF.
Karlaplan 1, n. b. Tel. Öst. (6)283 37.
Öppen: alla vardagar (utom Måndagar) ½ 12—½ 6. Lördagar till ½ 5.

PÄLSATELJEN
PÄLSATELJÉ
N. G. MÖRK
Folkungagatan 49
(2:a huset från Götgatan, mitt för Götgatspalatset)
Tel. Sö. 46 64 (40) 46 64.
Beställningar och reparationer utföras till ytterst låga priser. Förstklassigt arbete garanteras.

KEMIKALIEAFFÄR
Siri Nilssons
KEMIKALIE- & TEKN. AFFÄR
SKEPPARGATAN 74
Tel. 749 02.
Varor hemsändas.

TRIKÅAFFÄR
Ett parti utgående mönster och storlekar i
Barnjumpers
realiseras billigt i
ÅKERMANS TRIKÅAFFÄR
Tel. V. (3)13093. S:t Eriksplan 17

Stockholm 1933
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.